

Kaskelot

Maj 2025 – nr. 255

Sund jord

Biologiforbundet

De underjordiske helte

- regnormene

De fleste af os har nok prøvet at samle en regnorm op, der lyserød og slimet har prøvet at vride sig ud af vores greb, eller set dem ligge udtørrede på fortovet morgenen efter et regnskyl. Men de færreste tænker måske over, hvor mange der er, og hvordan de lever deres underjordiske liv.

Tekst og illustrationer af Marie Rubæk Holm

De underjordiske helte

De fleste regnorme lever det meste af deres liv under jorden. Her lever de et skjult liv, som kan være svært for os at observere. De trækker vejret gennem huden, hvor de har et tyndt slimlag, som holder dem fugtige hele tiden for at kunne overleve. Før i tiden troede man, at regnorme kom til overfladen, når det regnede, fordi regnskyllet simpelthen fyldte jorden op med vand, og de stakkels orme var ved at drukne. I dag ved vi dog, at det ikke er sandt. Regnorme kan faktisk være under vand i adskillige uger uden problemer, selv uden meget ilt. I bund og grund så er jord langsomt og svært at bevæge sig igennem, man skal nemlig

grave, spise eller på anden vis skubbe sig frem gennem jordmuren, og det kan gå ret langsomt. Men på overfladen er der ikke helt så meget modstand. Der kan de frit bevæge sig over lange flader, helt op til 20-30 meter på en enkelt nat. De kan altså rykke sig hurtigere fra sted til sted eller møde en partner, de kan formere sig med, når de er over jordens overflade. Det er dog ikke helt uden fare at bevæge sig på jordoverfladen. Der er mange dyr, der spiser regnorme, og det er meget lettere at fange dem, når man kan se dem og ikke behøver at grave sig frem. Men den største trussel på overfladen er dog udtørring. Regnorme kan miste op mod 75 % af deres vandindhold

i kroppen, men bliver de fanget i direkte sollys, kan udtørringen ske ret hurtigt. Det er altså vigtigt for dem at komme ned i jorden igen, før regnen stopper, eller solen står op.

Regnorme spiser alt organisk materiale, om det så kommer fra dyr, planter eller svampe. De har munden i den forreste ende af kroppen og anus i den anden ende. Så når de spiser sig frem gennem jorden, skubber muskler deres mad hele vejen igennem kroppen. På vej gennem kroppen bliver det organiske materiale, de spiser, nedbrudt. Regnormenes lorte er fyldt med næringsstoffer fra alt det, de har spist. Planter kan ikke selv optage næringsstoffer fra andet organisk mate-

riale, men når det har været gennem en regnorm, er det let for dem at optage. Det er altså regnormene, vi kan takke for, at planterne får masser af næring og kan vokse, gro og blomstre flot. Desuden skaber deres bevægelse gennem jorden små gange, som gør det meget lettere for planterødder at vokse, samt for vand til lettere at bevæge sig gennem jorden, så den ikke bliver ved overfladen.

Trusler

Der er beskrevet omkring 6.000 arter af regnorme, hvoraf omkring 25 arter findes i Danmark. Det menes, at der kan være op mod 30.000 arter af regnorme. Der er altså stadig mange tilbage, som man kan

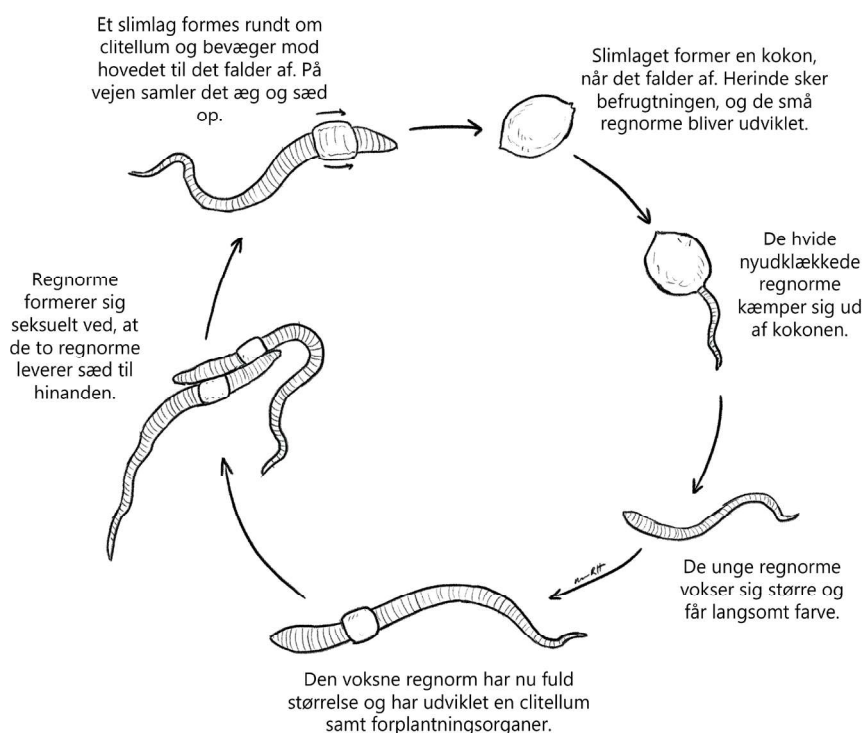
opdage. Af de arter, vi har opdaget, er omkring 150 af dem kosmopolitane, det vil sige de findes bredt ud over store dele af Jorden. Regnorme findes i næsten alle terrestriske økosystemer, alle steder hvor der er fugt nok og en okay temperatur det meste af året.

Der er på nuværende tidspunkt en tilbagegang i regnorme i hele verden, der varierer meget fra land til land. En undersøgelse fra England vurderer, at de har mistet så meget som en tredjedel af deres regnorme over de sidste 25 år, og vi ved ikke helt hvorfor.

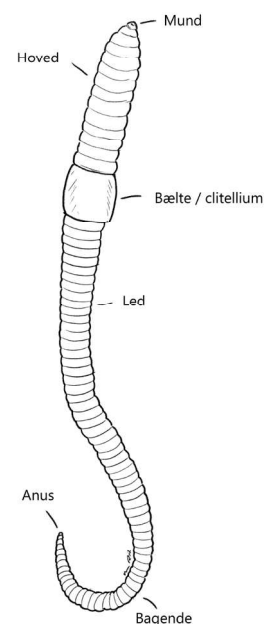
Det går altså ikke godt for regnormen, og det kan gå ud over os selv i sidste ende. En ting er, at de selv er en utrolig

vigtig fødekilde for andre dyr, som fugle, grævlinge og mange andre, som vil få det sværere uden orme i diæten. En anden ting er, hvor vigtige de er for alle vores planter. Vi ved slet ikke, hvad konsekvensen af deres tilbagegang er, men en ting er sikker: Regnorme er utrolig vigtige for vores økosystemer, så vi må hellere passe på dem.

Marie Rubæk Holm er uddannet biolog og med stor passion arbejder hun som naturformidler, illustratør og redaktør, hvor hun har fokus på, at inspirere folk til at elske naturen og alle de væsener, der lever i den.

Når regnorme skal parrer sig, kommer de til overfladen, når det regner eller er meget fugtigt, så de ikke tørrer ud under akten. Da de er hermafroditter, kan de være sammen med den første regnorm, de møder, der er interesseret. De lægger sig her modsatrettet og leverer begge sæd til hinanden. Der dannes her et slimlag rundt om clitellum, som nu indeholder sæden. Regnormen bevæger sig ud af slimlaget, der på vejen af hovedet opsamler regnormens æg. Når slimlaget glider af hovedet, lukkes den helt, med både sæd og æg i. Det er i disse kokoner at befrugtningen af æggene sker, og hvor æggene udvikler sig. Senere kommer små regnorme ud, der udvikler sig større og bliver til dem, vi ser.

Regnormen er bygget op af led og med munden i den ene ende og anus i den anden, kommer dens føde langsomt igennem hele kroppen, når den bevæger sig. Selvom vi er flere, som har fået fortalt, at en regnorm bliver til to, når den bliver hugget midt over, så er det altså ikke sandt. Mod hovedet er alt fra nervesystem, hjerte, fordøjelsessystem og alt det reproduktive, nemlig centreret. Så hvis man klipper regnormen over, vil den bagerste del være uden alle disse dele. Orme kan dog regenerere små dele af kroppen, hvis de bliver bidt eller lignende.

Charm en regnorm og lok den til overfladen

Tekst og illustrationer af Marie Rubæk Holm

Regnorme lever under jorden og kommer kun en gang imellem op til overfladen, hvor vi kan se dem. Du har måske set en måge stå og trampe i jorden i en form for mågedans. De vibrationer, der sendes gennem jorden, lokker regnormene til opad. Før i tiden mente man, at de blev lokket til overfladen fordi at de troede det regnede. Men en forsker fandt i 2008 ud af, at det nok mere sandsynligt var fordi vibrationer mindede om de vibrationer, muldvarpe og andre jordlevende rovdyr sender ud, når de bevæger sig gennem jorden på jagt. Ligesom mågen snyder regnormene til overfladen, kan vi også gøre det med denne metode. Ikke for at spise dem, men for at undersøge dem nærmere.

Du skal bruge

- to pinde, den ene skal være tyk nok til at man kan snitte hakker ind i den (det kan være afklip fra et træ i haven eller rundstokke fra byggemarkedet).
- kniv eller dolk (hvis du ikke har et snitteværktøj, kan man også komme langt med en lille sav eller en fil).

Sådan gør du

- Den ene pind/rundstok skal der snittes hakker ind i. Det kan gøre lige så kunstfærdigt, som man har lyst til. Det kan være helt simple, trekantede hakker ind, eller fint slebne afrundinger. Det vigtigste er her, at det skaber en lyd og vibrationer ned i jorden. Hakkerne skal være et par centimeter fra hinanden.
- Snit også spidsen af pinden lidt, så man kan stikke den let ned i jorden.
- Herefter er det bare at lokke regnormene til. Dette gøres ved at finde et passende stykke jord, det kan være i haven, i skoven, på en mark, på en fodboldbane eller lignende.

- Stik din ormecharmerpind ned i jorden og kør den anden pind op og ned langs takkerne. Vibrationer bliver sendt ned gennem jorden, og snart vil du se regnorme dukke op i jorden.
- Du kan nu undersøge regnormene meget tættere på og evt. samle nogle ind til at lave et nedbrydningsforsøg.
- Hvis du bruger din ormecharmer forskellige steder, kan du se, om der er flere regnorme i nogle naturområder end andre.

Marie Rubæk Holm er biolog, naturformidler og illustratør. Hun arbejder i krydsfeltet hvor natur og kunst møder hinanden.

